

Forum Deelsector Pluimvee 22.01.2026

Vlaamse landbouwvisie 2030-2050

ONTWERP VERSLAG

- Deel 1 - Deelnemers, programma en methodiek - p.2
- Deel 2 - DESTEP-SWOT oefening: overzichtstabellen - p.6
- Deel 3 - Thematische synthese van de collectieve reflectie - p.27

■ Deel 1: Procesprincipes – deelnemers; programma en opbouw verslag.

Deelnemers

Aanwezig

- **Experten**

Sofie Bracke (BBL), Sofie Cardinaels (landbouwer), Martijn Chombaere (Landsbond Pluimvee), Danny Coulier (landbouwer), John Debaene (landbouwer), Christophe Decroos (landbouwer), Geert Laureys (landbouwer), Marielle Schalk (landbouwer), Stefaan Stuer (landbouwer), Ilse Tournoy (BFA), Ann Truyen (VIP), Koen Van den Noortgate (VAC), Connie Vandewalle (landbouwer), Wouter Wytynck (BB).

Deelnemende landbouwers zijn afgevaardigd via ABS, Boerenbond, FERM, Groene Kring, VLAM.

- **Opdrachtteam**

Guido Van Huylenbroeck (opdrachthouder),
Koen Carels, Pieter De Graef, Katrien Penne (SALV-secretariaat).

De opdrachthouder is aangesteld door Minister van Landbouw Jo Brouns. Hij wordt in zijn opdracht bijgestaan door het SALV-secretariaat ter waarde van 1VTE. De opdrachthouder betreft zowel SALV-ledenorganisaties als organisaties en deelnemers daarbuiten.

Verontschuldigd

Lieselotte Desimpelaere (VLAM), Katrien D'Hooghe (BFA), An Huau/ Jens Torrekens (Colruyt/Co-meos), Hilde van Meirhaeghe (Vetworks/ Nationale Beroepsvereniging van Fokkers en Broeiers), Bart Vanwildemeersch (Voedsel Anders), Thomas Mertens (landbouwer), Mark Wulfrancke (landbouwer).

Programma en opbouw verslag

Dagprogramma Forum Deelsector Pluimvee
Opdrachthouder – Em. Prof. Guido Van Huylenbroeck
Introductie, opzet en methodiek
Opdrachtteam – Pieter De Graef, SALV
Blik op de kenmerken van de pluimveesector in Vlaanderen Kader van de beleidsrandvoorwaarden
Keynote speaker – Ann Truyen, VIP
Blik op de toekomst van de sector

Sessie 1 en Sessie 2

- DESTEP - Demografisch, Economisch, Sociaal-cultureel, Technologisch, Ecologisch, Politiek-juridisch perspectief
- SWOT/DESTEP - Deeltafels vanuit 6 perspectieven op toekomstige uitdagingen (trends en externe factoren van buitenaf) die de sector in de toekomst zullen beïnvloeden, evenals op hoe de sector, gegeven zijn sterktes en zwaktes, die toekomstige uitdagingen kan tegemoet treden.

Sessie 3

- Round up drijvende krachten en kritieke onzekerheden
- Reflectie en prioritisering

Na een introductie omtrent opzet en methodiek door opdrachthouder Prof. Em. Guido Van Huylenbroeck, de sectorpresentaties van Pieter De Graef (SALV/opdrachtteam) en keynote speaker Ann Truyen (VIP), werd samen met de deelnemers in drie sessies getracht de drijvende krachten inzake de evolutie van de sector naar 2050 uit te klaren.

De inleidende presentaties zijn gepubliceerd op de overzichtspagina van de SALV-website:

<https://www.salv.be/salv/pagina/overzicht-fora-deelsectoren>

De deelnemers zijn aan de slag gegaan met de grote uitdagingen (opportunities en bedreigen) die extern op de sector afkomen. Er werden gedachten uitgewisseld over hoe de sector, met zijn sterktes en zwaktes, de toekomstige uitdagingen kan tegemoet treden. Daarbij is in de mate van het mogelijke, rekening gehouden met de reeds besliste en gekende randvoorwaarden tot en met 2050. De toekomsttoefening werd bekeken vanuit demografisch, economisch, sociaal-cultureel, technologisch, ecologisch en politiek-juridisch perspectief (DESTEP).

Deze blik op 2050 in drie sessies mondde uit in een gezamenlijke reflectie en prioritering, omtrent de drijvende krachten en kritieke onzekerheden voor de toekomst van de sector.

De overzichtstabellen van de genoteerde boodschappen per deeltafel voor de zes DESTEP-perspectieven zijn opgenomen in **Deel 2** van dit verslag. De thematische synthese van de collectieve reflectie is weergegeven in **Deel 3** van dit verslag.

Procesprincipes

Het Forum sector Pluimvee is het zevende in een reeks van acht fora met deelsectoren in het kader van de opmaak van de Vlaamse landbouwvisie 2030–2050. Deze deelfora vormen de tweede fase in een breder traject van de visievorming (zie ook <https://www.salv.be/salv/pagina/vlaamse-landbouwvisie-2030-2050>).

Daarbij wordt zorggedragen voor volgende procesprincipes:

➤ **Inclusief en ketenbreed**

Voor de uitwerking van de landbouwvisie Vlaanderen 2030-2050 wordt de brede agrovoedingsketen evenals het middenveld via de SALV (17 ledenorganisaties) betrokken. Extra accenten worden daarbij gelegd door te waken over deelname vanuit verenigingen van jonge landbouwers, NGO's, VLAM-sectorgroepen, en desgevallend specifieke expertisecentra (bv. wetenschappelijke hoek).

➤ **Uniek proces**

De visie krijgt bottom-up vorm met en voor land- en tuinbouwers (rechtstreekse betrokkenheid).

De methodiek van de visie-opbouw vertrekt vanuit de verwachtingen van de verwerkende industrie op vlak van toekomstige (2030-2050) vraag en afzet.

Uitgangspunt is een visie op toekomstige landbouw te ontwikkelen gegeven grenzen die vastliggen door flankerend beleid (klimaat, natuur, milieu, ...) waarbij landbouw maximaal zijn rol kan spelen binnen deze grenzen.

De combinatie DESTEP-SWOT methodiek zorgt ervoor dat vanuit de grote trendbewegingen op vlak van demografie, economie, sociaal-cultureel, technologie, ecologie en politiek-juridisch perspectief, wordt nagegaan wat er extern op de sector inwerkt (als opportuniteit en als bedreiging) om vervolgens te bevragen hoe de land- en tuinbouwsector daarop kan anticiperen (vanuit zijn sterktes en zwaktes), en wat er daarvoor nodig is (i.e. de kiem om beleid op te richten).

➤ **Iteratief en lerend**

Het eindproduct van dit proces ligt niet bij voorbaat vast.

De opbouw van een landbouwvisie 2030-2050 voor Vlaanderen gebeurt in verschillende fasen via consultatie van stakeholders, de organisatie van een breed startforum, acht verschillende fora met deelsectoren landbouw, en een fase van aggregatie en feedback.

Er is ruimte voorzien voor tussentijdse evaluatie en desgevallende bijstellingen van de procesmethodiek en -aanpak.

➤ **Visie steunt op een kwalitatieve benadering**

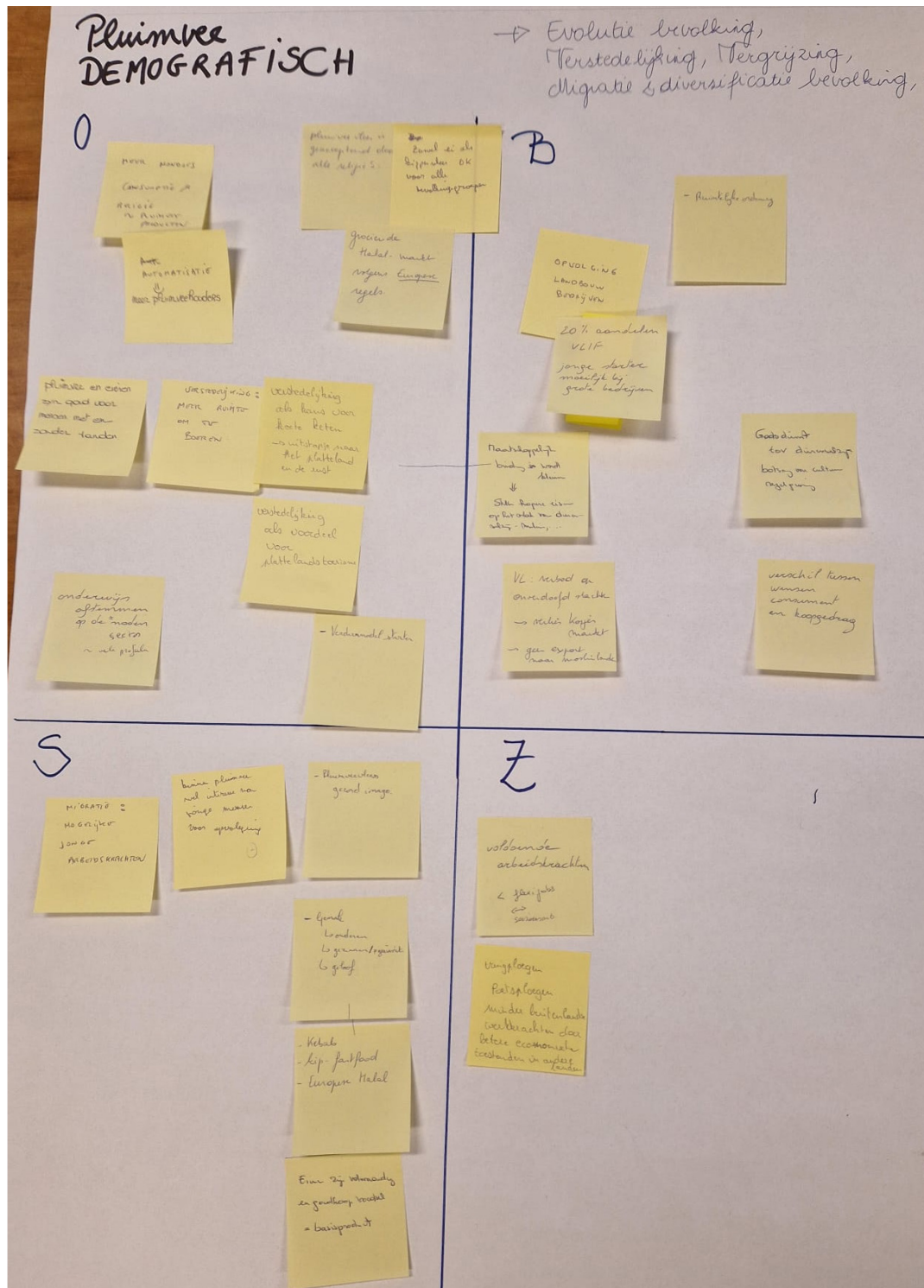
De visieoefening is uitdrukkelijk geen kwantitatieve studie naar de beschikbare ruimte voor teelten en activiteiten, maar een kwalitatieve benadering. Hierbij wordt nagegaan hoe de sector zal evolueren richting 2050 binnen gegeven integrale ecologische randvoorwaarden, zoals vastgelegd in besliste wetgeving en reguleringen en rekening houdend met plausibele ontwikkelingen op vlak van consumptie, handel, technologie en maatschappelijke veranderingen.

■ Deel 2 – DESTEP-SWOT oefening: overzichtstabellen

Fundament opbouw sessies DESTEP • Demografisch • Economisch • Sociaal-cultureel • Technologisch • Ecologisch • Politiek-juridisch SWOT • Externe factoren • Opportuniteiten • Bedreigingen • Interne factoren • Sterktes • Zwaktes	 Demografische ontwikkelingen • Evolutie bevolking (10 miljard in 2050) • Verstedelijking • Vergrijzing • Migratie en diversificatie bevolking • Economische factoren • Globalisering • Handelsstromen • Markt- en ketendynamiek • Financiële markten • Grondmarkt •
 Sociaal-culturele factoren • Consumentenvoorkeuren • Dieetwijzigingen • Maatschappelijke waardering • Multifunctionaliteit platteland • Gezondheid en welzijn • ... Technologische versnelling • Digitalisering • Biotechnologie • Technologische innovatie • Innovatie productiesystemen (agro-ecologie) • Productinnovatie (nieuwe teelten) • Opleiding, vorming, kenniscentra	 Ecologische factoren • Klimaatverandering • Biodiversiteit • Schaarste aan hulpbronnen (bodem, water, lucht) • Milieuvervuiling • Duurzaamheid • Circulariteit • Politiek-juridische beleidsfactoren • Geopolitieke situatie • Internationale samenwerking • Beleid en regelgeving 2050 • Institutionele verandering en rechtszekerheid •

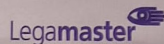
Demografische ontwikkelingen

Samenvatting boodschappen deelnemers

Opportunities (externe factoren)	Bedreigingen (externe factoren)
Evolutie en samenstelling bevolking (10 miljard in 2050) De pluimveesector kan inspelen op een toenemende vraag.	Evolutie en samenstelling bevolking (10 miljard in 2050) Een toenemende bevolking doet de druk op de beschikbare ruimte toenemen.
Verstedelijking Kansen om in te zetten op de verbinding boer-burger en er een verdienmodel rond te creëren (o.a. verdiepende diversificatie via korte keten-verkoop, verbredende diversificatie via platelandstoerisme).	Verstedelijking De maatschappelijke binding boer-burger wordt kleiner. De burger-consumentenparadox bemoeilijkt de realisatie van maatschappelijk gevraagde duurzaamheidsinspanningen binnen een economisch rendabele bedrijfsvoering.
	Vergrijzing van de landbouwbevolking De opvolging van landbouwbedrijven is een van de voornaamste knelpunten, onder meer omwille van onzekerheid op vlak van vergunningen en de kapitaalintensiteit van de bedrijfsvoering. De mogelijkheid tot gefaseerde bedrijfsovernames (en ondersteuningsbeleid daarnaar afgestemd) kan bijdragen tot de oplossing.
Migratie en diversificatie bevolking Pluimveevlees is geaccepteerd door alle culturen en religies. Dit schept marktkansen voor onder andere halal volgens Europese regels.	Migratie en diversificatie bevolking Dierenwelzijnsregels botsen wel eens met religieuze voorschriften, waardoor soms marktkansen verloren gaan aan andere landen (zelfs Europese wegens gebrek aan intern Europese harmonisatie).
Andere Onderwijs afstemmen op de verschillende noden van de sector (die immers vele soorten profielen vraagt).	

Sterktes (interne factoren)	Zwaktes (interne factoren)
Evolutie en samenstelling bevolking (10 miljard in 2050) Pluimveevlees heeft een gezond imago. Pluimveeproducten kennen een waaier aan voedings-toepassingen en bereikt nagenoeg alle bevolkingslagen. De sector vraagt arbeidskrachten (met diverse profielen).	Evolutie en samenstelling bevolking (10 miljard in 2050) Voldoende arbeidskrachten (flexijobs, seizoensarbeid) toeleiden naar de sector (o.a. vangploegen, poetsploegen, vast personeel).
Vergrijzing van de landbouwbevolking Binnen de pluimveesector is er interesse en enthousiasme van jonge mensen voor bedrijfsopvolging.	

Samenvatting boodschappen deelnemers

Opportunities (externe factoren)	Bedreigingen (externe factoren)
Globalisering Het afsluiten van billijke handelsakkoorden, vb. tussen de EU en het VK.	
	Handelsstromen Geopolitieke ontwikkelingen en het waarborgen van een gelijk speelveld (bv. import van kooieieren uit derde landen voor verwerking terwijl het productiesysteem hier verboden is). Productievolumes van eieren die beneden de zelfvoorzieningsgraad neigen te gaan.
Markt- en ketendynamiek Meer inzetten op samenwerking op ketenniveau in functie van een billijke verdeling van risico's en kansen (vb. op vlak van afzet en promotie van tafeleieren) en op de verduurzaming van de reguliere kippenhouderij. Hoewel kansen voor niches als trager groeiende kippen, kalkoen, parelhoen en konijn werden benoemd, wezen de deelnemers ook op een te kleine markt en de kwetsbaarheid voor bepaalde segmenten met slechts één of beperkt aantal afnemers. Op Europees niveau werken aan onderscheidend vermogen: labeling EU/ non-EU.	Markt- en ketendynamiek Een te grote concentratie in de keten (bij zowel de afnemers als de toeleveringssectoren van bv. genetica).
Bedrijfsstructuur Bestendiging van de familiale bedrijfsvoering (omwille van goede technische resultaten, kort-op-de-bal-aanpak van dierverzorging ...). Generatievernieuwing mogelijk maken via familiale holding om op die manier de overname door de bedrijfsleiders geleidelijk te doen verlopen. Een billijke regeling met betrekking tot	Bedrijfsstructuur Het is een zeer kapitaalintensieve sector (o.a. omwille van de gestelde productienormen en wetgeving). De moeilijkheid om bedrijven van vergunningen en productierechten te voorzien en de afruileffecten die bestaan tussen diverse duurzaamheidsdoelstellingen (bv. de combinatie stikstofbeleid en dierenwelzijn) maakt bedrijfsopvolging en -continuïteit een uitdaging.

de voorwaarden voor overname- en investeringssteun is dan aan de orde.	De bedrijfs-, en mentale impact van dierziekten kan zeer groot zijn.
--	--

Sterktes (interne factoren)	Zwaktes (interne factoren)
	Globalisering De Vlaamse pluimveesector is een kleine speler binnen de EU en de wereld.
Markt- en ketendynamiek Een flexibele en betrouwbare pluimveesector in de keten die een hoge productkwaliteit neerzet. Daadkrachtige aanpak van diergezondheid (beschikbaarheid van vaccins, antibioticabeleid, ...).	
Bedrijfsstructuur Het inzetten op en van innovatie. Er is veel kennis en innovatie aanwezig in en rondom de sector. De familiale bedrijfsaanpak (geen 9 to 5-mentaliteit, het oog van de meester).	Bedrijfsstructuur Moeilijke toegang tot arbeid (werknemers voor piekarbeid). Moeilijkheid om duurzaamheidsinspanningen correct te laten vergoeden. Moeilijke toegang tot de nodige vergunningen.

Samenvatting boodschappen deelnemers

Opportunities (externe factoren)	Bedreigingen (externe factoren)
Consumentenvoorkeuren en wijzigende di-eten Deelnemers verwachten op lange termijn een toename van de consumptie van kippenvlees, al is het onzeker of lokale producenten daarvan zullen profiteren. Wit vlees wordt als gezonder gepercipieerd dan rood vlees. Er is geen uitgesproken vrees voor de eiwitshift binnen de pluimveesector. De afname van ultrabewerkte voeding wordt gezien als een kans voor puur vlees en eieren. Korte keten biedt kansen, zij het voor een beperkt marktaandeel (niche).	Consumentenvoorkeuren en wijzigende di-eten Een scherpe burger-consument-paradox: burgers vragen duurzaamheid en dierenwelzijn, maar consumenten kiezen vaak voor de laagste prijs. Verstedelijking en ruimtelijke afstand leiden tot onwetendheid over landbouw (bv. wat een scharrekip is). Hoge verwachtingen rond beschikbaarheid, prijs en perfectie zetten druk op de sector.
Maatschappelijke waardering Dierenwelzijn kan een opportuniteit zijn voor bedrijven die hun verhaal goed kunnen uitleggen en met trots uitdragen. Toenemende aandacht voor lokaal voedsel en transparantie biedt kansen om het sectorverhaal sterker te brengen. Communicatie, fierheid en openheid (bv. opendeurdagen, inkijk in stallen) worden gezien als hefboomen om de kloof boer-burger te verkleinen.	Maatschappelijke waardering Vermenselijking van dieren en emotionele benadering van dierenwelzijn vormen een bedreiging voor een rationeel debat. Polarisatie en druk vanuit activistische groepen verhogen de maatschappelijke spanning. Sociale media versterken harde en ongenueerde stemmen.
Multifunctionaliteit platteland Pluimveebedrijven vervullen soms meerdere functies: korte keten, zorg, recreatie, wat de maatschappelijke inbedding kan versterken.	Multifunctionaliteit platteland Verpaarding en vertuiningsdruk/ fermetisering op het platteland door functiewijziging van landbouwgebouwen. Zonevreemde bewoning leidt tot klachten over geur, zichtimpact en activiteiten.

Multifunctionaliteit kan bijdragen aan het sociaal weefsel op het platteland, mits haalbaar en vrijwillig.	Recreatieve druk en vervreemding tussen stad en platteland nemen toe.
Gezondheid en welzijn Wit vlees en eieren passen binnen een gezond voedingspatroon. Toenemende maatschappelijke aandacht voor welzijn opent ruimte om ook het welzijn van de boer bespreekbaar te maken.	Gezondheid en welzijn Het mentale welzijn van pluimveehouders staat onder zware druk door regulitis, controles, administratie en onzekerheid. Angst en stress door inbraken en acties van dierenactivisten. Arbeidskrapte en personeelsproblemen verhogen de werkdruk. Welzijnsproblematiek bemoeilijkt opvolging en instroom.
Andere De kloof tussen burger en consument wordt tegelijk als opportuniteit én bedreiging benoemd: ze kan worden verkleind via gerichte communicatie en educatie. Onderwijs wordt gezien als een cruciale hefboom om kennis over voeding en landbouw te herstellen.	Andere Tegenstrijdige regelgeving (bv. dierenwelzijn versus stikstof) ondermijnt maatschappelijk begrip en legitimiteit. Maatschappelijke tolerantie voor fouten of incidenten is zeer laag.

Sterktes (interne factoren)	Zwaktes (interne factoren)
Consumentenvoorkeuren en wijzigende diëten Pluimveeproducten worden geassocieerd met gezondheid, betaalbaarheid en efficiëntie. Eieren en kippenvlees zijn breed inzetbaar en cultureel aanvaard.	Consumentenvoorkeuren en wijzigende diëten De sector is te gesloten en communiceert te weinig proactief. Onvoldoende collectieve positionering naar de consument.

Maatschappelijke waardering De maatschappelijke waardering voor landbouw en pluimveehouders is groter dan vaak wordt gedacht. Er is begrip voor boerenprotesten en voor de moeilijke context waarin landbouwers werken. Veel pluimveehouders zijn trots op hun beroep en bereid hun verhaal te brengen.	Maatschappelijke waardering Te weinig chauvinisme: de sector draagt haar eigen sterktes onvoldoende uit. Moeilijk om als sector op te tornen tegen goed georganiseerde maatschappelijke-, en activistische campagnes.
Multifunctionaliteit platteland Landbouw draagt bij aan open ruimte en leefkwaliteit. Bedrijven zijn vaak lokaal verankerd en ingebed in de gemeenschap.	Multifunctionaliteit platteland Multifunctionaliteit vraagt extra tijd, competenties en energie, wat niet voor elk bedrijf haalbaar is.
Gezondheid en welzijn Cyclisch werken biedt in vergelijking met andere landbouwsectoren soms meer ruimte voor vrije tijd.	Gezondheid en welzijn Hoge mentale belasting door werkdruk, administratie en maatschappelijke kritiek. Sociale isolatie van landbouwers. Welzijnsondersteuning is onvoldoende structureel uitgebouwd.
Andere Voeding verbindt: eieren en vlees zijn herkenbare, alledaagse producten. Er is een groeiende waardering voor “voedsel van hier”.	Andere Sociale bescherming van bepaalde arbeidsprofielen staat onder druk. Afhankelijkheid van integratiemodellen kan autonomie beperken.

Samenvatting boodschappen deelnemers

Opportunities (externe factoren)	Bedreigingen (externe factoren)
Technologische innovatie Digitalisering en datagedreven werken laten toe sneller en beter te reageren op problemen in de stal, met meer inzicht in klimaat, diergezondheid en prestaties. Inzet van AI, sensoren en slimme camera's kan helpen om zwakke plekken in stallen sneller te detecteren en het stalmanagement te verfijnen. (Ook in slachthuizen). Automatisering en robotisering verhogen de arbeidsefficiëntie en bieden een antwoord op de structurele arbeidsschaarste, zowel op bedrijven als in slachthuizen. Technologische evolutie wordt gezien als een mogelijke hefboom om milieu- en emissieproblemen (o.a. stikstof, fijn stof) beter aan te pakken.	Technologische innovatie Hoge investeringskosten vormen een drempel, zeker in combinatie met lange terugverdientijden. Het vergunning- en erkenningskader volgt de technologische evolutie onvoldoende snel; innovatieve technieken raken moeilijk erkend of toepasbaar. Rechts(on)zekerheid rond regelgeving ontmoedigt investeringen, ook wanneer financiële middelen beschikbaar zijn. De deelnemers waarschuwen voor technofixes die ecologische of welzijnsproblemen onvoldoende structureel oplossen.
Productinnovatie Vlaanderen en de buurlanden beschikken over een sterke positie in broedeieren en genetica, met een kwaliteit die internationaal tot de top behoort. Verdere ontwikkeling van vaccinaties en kennis rond diergezondheid wordt gezien als een belangrijke opportuniteit voor de toekomst, zowel in gangbare als biologische systemen. Technologische verfijning van geslachtsbepalingstechnieken wordt genoemd als een relevante innovatiepiste.	Productinnovatie Onzekerheid over de toegang tot resistente rassen wanneer deze buiten Europa ontwikkeld worden. Concentratie in genetica en technologie kan de afhankelijkheid van een beperkt aantal internationale spelers vergroten. Twijfels over maatschappelijke en marktacceptatie van bepaalde technologische ontwikkelingen (bv. kweekvlees).
Innovatie productiesystemen (agro-ecologie) Nieuwe of aangepaste stal- en productiesystemen kunnen, mits verdere ontwikkeling, bijdragen aan betere combinaties van dierenwelzijn, emissiereductie en werkbaarheid.	Innovatie productiesystemen (agro-ecologie) Voor sommige beleidskeuzes (bv. uitfasering van verrijkte kooien) is nog geen werkbaar technologisch alternatief beschikbaar.

Sommige deelnemers zien kansen in het verder doordenken van systeeminnovaties, eerder dan louter end-of-pipe-oplossingen.	Tegenstrijdige beleidsdoelstellingen (dierenwelzijn versus stikstofreductie) bemoeilijken coherente systeemkeuzes. Beperkte ruimte voor experimenten met nieuwe systemen binnen het bestaande regelgevend kader.
Opleiding, vorming, kenniscentra België beschikt over sterke onderzoeksinstituten die geografisch dicht bij elkaar liggen en nauw met de sector samenwerken. De bestaande kennisinfrastructuur biedt kansen voor verdere innovatie, op voorwaarde dat de sector voldoende relevant en groot genoeg blijft.	Opleiding, vorming, kenniscentra Tekort aan technisch geschoold personeel, waaronder onderhouds- en depannagetechniekers. Pluimvee is ondervertegenwoordigd in het landbouwonderwijs, wat de instroom en technologische vaardigheden onder druk zet. Afkalvende kritische massa aan bedrijven kan de relevantie voor onderzoek en kenniscentra verminderen.
Andere Technologie maakt het mogelijk dat landbouwers tijdelijk afstand kunnen nemen van het bedrijf zonder controle te verliezen, wat bijdraagt aan werkbaarheid en levenskwaliteit. De goede EU-integratie van de sector vergemakkelijkt kennisuitwisseling en technologische samenwerking met buurlanden.	Andere Wetgeving rond verwerking en mechanisering (bv. separatorvlees) wordt als achterhaald ervaren en remt innovatie. Toenemende afhankelijkheid van technologie zonder aangepaste governance verhoogt de kwetsbaarheid van bedrijven.

Sterktes (interne factoren)	Zwaktes (interne factoren)
Technologische innovatie Pluimveehouders staan open voor technologische vooruitgang en zijn bereid te investeren. De sector beschikt over landbouwers met een breed profiel: vaktechnisch, technologisch en ondernemend. Hoge mate van efficiëntie en professioneel management.	Technologische innovatie Schaarste aan technische ondersteuning en onderhoudsprofielen. Niet alle landbouwers zijn voldoende technologisch onderlegd, wat het bedrijfsrisico verhoogt. Toenemende afhankelijkheid van externe technologie- en serviceverleners.

Productinnovatie Topkwaliteit in broedeieren en genetica. Sterke kennisbasis rond diergezondheid en vaccinaties. Hoge mate van circulariteit: nevenstromen worden maximaal benut (bv. afzet van haantjes).	Productinnovatie Beperkte schaal van niches maakt ze minder aantrekkelijk voor technologie-ontwikkelaars. Kleine markten vertragen maatwerkoplossingen.
Innovatie productiesystemen (agro-ecologie) Grote diversiteit binnen de sector (leg, braad, opfok, moederdieren, broedeieren), wat flexibiliteit en leervermogen biedt. Praktijkervaring met verschillende systemen en aanpassingen.	Innovatie productiesystemen (agro-ecologie) Lock-ins door eerdere investeringen beperken de omschakelingsruimte. Beperkte experimenteerruimte binnen bedrijven en regelgeving.
Opleiding, vorming, kenniscentra Hoge kennisbekwaamheid bij landbouwers. Nabijheid en kwaliteit van onderzoeks- en kennisinstellingen. Nauwe band tussen praktijk en onderzoek.	Opleiding, vorming, kenniscentra Pluimvee komt nauwelijks aan bod in opleidingen, vooral wat legkippen betreft. Opleidingen schieten tekort op vlak van technologie. Knowhow-drain: Vlaanderen verliest technologische voorsprong aan het buitenland.
Andere Goede integratie binnen de EU en samenwerking met buurlanden. Sector functioneert in relatief kleine, gespecialiseerde schakels, wat snelle adoptie van kennis mogelijk maakt.	Andere Kritische massa van bedrijven staat onder druk, wat investeringen en onderzoek ontmoedigt. Afhankelijkheid van integratiemodellen kan autonomie beperken.

Samenvatting boodschappen deelnemers

Opportunities (externe factoren)	Bedreigingen (externe factoren)
Klimaatverandering Steeds meer problemen in Zuid-Europa (versus hier) terwijl wij hier zeer efficiënt produceren dicht bij de consument.	Klimaatverandering Meer ziektes van in het wild levende dieren, o.a. trekvogels, mede ook door focus op ver-natting hier.
Biodiversiteit Buitenloop in combinatie met agro-forestry (gemengde bedrijven waar kippen onderdeel).	
Schaarste aan hulpbronnen (bodem, water, lucht) Gebruik van gefilterd regenwater. Doorgedreven waterzuivering in slachthuizen van het proceswater m.h.o. hergebruik in food.	Schaarste aan hulpbronnen (bodem, water, lucht) Geurproblematiek in een Vlaanderen met een hoge bevolkingsdichtheid.
Milieuvervuiling Voeder-, strooisel-, en staltechnologie.	Milieuvervuiling Milieu-impact van geïmporteerde voeders.
Duurzaamheid Lage CO2-footprint t.o.v. andere sectoren en andere landen. Ontwikkeling conventionele vleeskip met een + i.p.v. traaggroeiende dieren als meest ecologische kip. Van verrijkte kooihuisvesting (verbod 1/1/2036) naar 'ecologische loft' als volgende stap.	Duurzaamheid Vereniging discours op 1 specifieke sector zoals landbouw terwijl 1/3 voedsel wordt verspild en vliegverkeer neemt enorm toe. Eisen op vlak van dierenwelzijn (van verrijkte kooi naar scharrel of snavels niet meer laseren) niet het meest ecologisch optimaal (N-uitstoot, meer fijn stof, hogere voeropname, ...).
Circulariteit Alles in bruikbaar van een kip. Ook 90-95% van de mest wordt verwerkt of geëxporteerd (mest=grondstof, heeft waarde). Insectenkweek op humaan voedselafval als vervanger van soja in veevoeder.	

Sterktes (interne factoren)	Zwaktes (interne factoren)
Schaarste aan hulpbronnen (bodem, water, lucht): De genetica evolueert gunstig, vooral bij leg-hennen. De aanwezige onderzoekscentra gespecialiseerd in pluimvee hebben oor voor de sector.	Schaarste aan hulpbronnen (bodem, water, lucht): Voor meer biodieren is er meer grond nodig, die is schaars of is er niet.
Milieuvervuiling Veel pluimveestallen wekken ook duurzame elektriciteit op.	Milieuvervuiling Luchtwassers reeds verplicht in NL en D, hier nog niet erkend (op vlak van N).
Duurzaamheid Technologisch in staat om een antwoord te bieden om de vele duurzaamheidsvragen. Er is een grote variatie in het aanbod zodat de consument een eigen afweging kan maken.	Duurzaamheid De sector krijgt de inspanning voor verduurzaming niet doorvertaald in de markt (prijsvorming), de ketenaanpak schiet hierin tekort. Investerings voor meer duurzaamheid dwingen daarom naar schaalvergroting. Onderzoeksubsidies zijn soms te eenzijdig gericht op 1 systeem, als sector geen vat op de onderzoeksagenda.
Circulariteit Er is veel onderzoek naar nieuwe eiwitbronnen zoals soja. De sector is al circulair bezig, verwerking alle stromen, tot in PET-food.	Circulariteit Hogere kwaliteit beperkt de marktmogelijkheden van vierkantswaardering (je krijgt dan niet te gewenste meerprijs).

Samenvatting boodschappen deelnemers

Opportunities (externe factoren)	Bedreigingen (externe factoren)
	Geopolitieke situatie Sector is kwetsbaar voor handelsoorlogen. Uitbreiding van de EU, inzonderheid als daarbij het ongelijke speelveld vergroot.
Internationale samenwerking Ook samenwerking op onderzoeksvlak.	Internationale samenwerking In handelsakkoorden wordt de pluimveesector als pasmunt gebruikt. Met het ondersteuningsbeleid t.o.v. Oekraïne wordt een ongelijk speelveld gecreëerd.
	Beleid en regelgeving Het wantrouwen van overheid in de sector wordt weerspiegeld in de vele controles en regelgeving waarin men heiliger dan de paus wil zijn. Er is te beperkte kennis over de sector bij politiek en kabinetten en de ambtenarij is onvoldoende neutraal.
Institutionele verandering en rechtszekerheid Goed werkend FAVV is positief voor het imago van de sector (kwaliteit). Nood aan algemene beleidstoets over de diverse componenten van duurzaamheid (mest, lucht, water). Streven naar level playing field in EU-kader is opportuniteit (dus meer gelijk, maar laat naar boven).	Institutionele verandering en rechtszekerheid Beleid is korte termijn, investeringen vragen zekerheid op lange termijn. De trage werking van het (overheids)systeem en de vele regelgeving staat (technologische) innovatie in de weg. Een heroriëntering van het GLB naar terug meer bij de EU-LS verstoort de interne markt.

Sterktes (interne factoren)	Zwaktes (interne factoren)
Beleid en regelgeving Goede contacten tussen beleidsmakers en sector. Sector goed in opvolgen regelgeving, voedselzekerheid en -kwaliteit als strategisch belangrijke sector.	Beleid en regelgeving Onbekend maakt onbemind, beperkte communicatie ook ingegeven door de geslotenheid van de sector die voortkomt uit de eisen inzake bioveiligheid.
Institutionele verandering en rechtszekerheid Veel pluimveehouders tonen (lokaal) politiek engagement, willen zich (voor hun bedrijf, buurt, omgeving en sector) maatschappelijk inzetten. Investeren op lange termijn, er is ondernemingszin.	Institutionele verandering en rechtszekerheid Bedrijven zijn te klein om alles op te volgen en aan te sturen inzake regelgeving. De wissel- en samenwerking in de keten is te beperkt om (meer) maatregelen inzake bioveiligheid afdwingbaar te maken t.o.v. elkaar, bijvoorbeeld leveranciers op het erf.

■ Deel 3 – Thematische synthese van de collectieve reflectie

Inleiding

In sessie 3 van het Forum Deelsector Pluimvee werden de bevindingen uit de DESTEP-SWOT-oefening samengebracht en verdiept. De deelnemers reflecteerden, vanuit uiteenlopende achtergronden (actieve landbouwer, agrovoedingsketen of middenveld) over de factoren die de toekomst van de Vlaamse pluimveesector richting 2050 het sterkst zullen beïnvloeden. Centraal stonden drie vragen:

- Welke **drijvende krachten** zijn bepalend voor de verdere evolutie van de sector? (Structureel = het speelveld)
- Waar liggen de **kritische onzekerheden**? (Open uitkomst = de kantelpunten binnen dat speelveld)
- En welke **knelpunten** stellen zich voor de uitwerking van een Vlaamse landbouwvisie 2030–2050?

De synthese hieronder is thematisch opgebouwd volgens de zes DESTEP-dimensies. Ze geeft geen chronologisch verslag en geen overzicht van individuele standpunten, maar brengt de gedeelde inzichten, spanningsvelden en onzekerheden samen op sectorniveau.

1. Demografische ontwikkelingen – bevolkingsgroei, arbeidsmarkt en generatiewissel

Kernbevindingen

De pluimveesector bevindt zich in een context van wereldwijde bevolkingsgroei en toenemende vraag naar betaalbaar eiwit. Pluimveevlees en eieren worden gezien als relatief toegankelijke en cultureel breed aanvaarde producten, wat marktkansen biedt. Tegelijk wordt benadrukt dat Vlaanderen opereert in een sterk verstedelijkte regio met hoge ruimtedruk en toenemende afstand tussen burger en landbouw.

Binnen Vlaanderen vormt de vergrijzing van de landbouwbevolking een fundamentele uitdaging. Bedrijven zijn kapitaalintensief, sterk gereguleerd en vaak gespecialiseerd, wat instap en overname bemoeilijkt. Daarnaast is de sector in belangrijke mate afhankelijk van flexibele arbeidskrachten (vangploegen, stalpersoneel, seizoensarbeid). De beschikbaarheid en organisatie van arbeid werd als structurele kwetsbaarheid benoemd.

Drijvende krachten

- Wereldwijde bevolkingsgroei en stijgende eiwitvraag.
- Culturele diversificatie van de bevolking en marktsegmentatie (o.a. halal).
- Structurele arbeidskrachte in diverse profielen.
- Vergrijzing en hoge investeringsdrempel voor starters.

Kritische onzekerheden

- Instroom van jonge ondernemers bij blijvende vergunningsonzekerheid.
- Toekomstig arbeidsmarkt- en migratiebeleid.
- Mate waarin familiale bedrijven kunnen worden bestendigd of hertekend.

Implicaties voor de landbouwvisie

Een stabiel vergunningenkader en aangepaste instrumenten voor bedrijfsovername en samenwerking zijn noodzakelijk om generatiewissel mogelijk te maken. Arbeidsorganisatie en opleiding verdienen structurele aandacht in functie van toekomstbestendige bedrijfsvoering.

2. Economische factoren – ketenverhoudingen, marktvolatiliteit en investeringsruimte

Kernbevindingen

De pluimveesector is sterk geïntegreerd in internationale handelsstromen en beschikt over een hoge technische efficiëntie. Vlaanderen heeft een performant logistiek netwerk en een sterke kennisbasis in genetica, voederconversie en diergezondheid. Tegelijk wordt de sector geconfronteerd met toenemende ketenconcentratie en prijzendruk, waardoor de onderhandelingspositie van de primaire producent kwetsbaar blijft.

De hoge kapitaalintensiteit van stallen en omschakelingen (bijvoorbeeld naar alternatieve huisvestingssystemen of trager groeiende rassen) maakt investeringsbeslissingen sterk afhankelijk van rechtszekerheid en marktverwachtingen. Niche- en differentiatiestrategieën – zoals vrije uitloop, bio of andere concepten met verhoogde welzijns- of milieustandaarden – worden als mogelijke pistes benoemd, maar hun economische schaalbaarheid en marktstabiliteit blijven onzeker.

Drijvende krachten

- Internationale handelsrelaties en geopolitieke spanningen.
- Toenemende duurzaamheids- en rapporteringsverplichtingen.
- Ketconcentratie bij retail en toeleveranciers.

- Hoge investeringskosten voor stal- en systeemaanpassingen.

Kritische onzekerheden

- Gelijk speelveld binnen de EU en met derde landen.
- Vergoeding van duurzaamheidsinspanningen in de keten.
- Toegang tot kapitaal voor verduurzamingsinvesteringen.
- Stabiliteit van nichemarkten en contractmodellen.

Implicaties voor de landbouwvisie

Eerlijke ketenverhoudingen en correcte valorisatie van duurzaamheidsinspanningen zijn randvoorwaarden voor investeringsbereidheid. Toekomstgericht beleid moet zowel reguliere als gedifferentieerde bedrijfsmodellen economisch perspectief bieden.

3. Sociaal-culturele factoren – consumptie, dierenwelzijn en maatschappelijk draagvlak

Kernbevindingen

De pluimveesector opereert in een context van veranderende consumptiepatronen en een scherp maatschappelijk debat over dierlijke productie. Pluimveevlees wordt vaak gepercipieerd als een relatief gezond en betaalbaar alternatief binnen het eiwitdebat, wat de sector een gunstige uitgangspositie geeft. Tegelijk nemen de verwachtingen rond dierenwelzijn, duurzaamheid en transparantie toe.

Dierenwelzijn werd in de reflectie niet louter als technische norm benaderd, maar als onderdeel van bredere systeemkeuzes rond houderij, bezettingsgraad en kringlopen. In dat kader werd gewezen op de mogelijkheid van differentiatie binnen de sector: naast sterk geoptimaliseerde reguliere systemen kunnen ook vrije uitloop, bio en andere concepten met hogere welzijns- of ecologische ambities een plaats hebben binnen het toekomstige landschap. De economische draagkracht van dergelijke segmenten blijft echter onzeker.

Daarnaast kwam het welzijn van de ondernemer expliciet aan bod. Toenemende werkdruk, administratieve complexiteit, onzekerheid over regelgeving en maatschappelijke polarisatie – inclusief druk vanuit dierenrechtenactivisme en negatieve framing op sociale media – wegen op het mentaal en professioneel welzijn van pluimveehouders. Deze context beïnvloedt investeringsbereidheid en opvolging.

Tegelijk werd het belang onderstreept van een constructief debatkader. De One Health-benadering, die de gezondheid van mens, dier en leefomgeving in samenhang bekijkt, kan bijdragen aan een minder gepolariseerde discussie over diergezondheid, antibioticagebruik en volksgezondheid.

Drijvende krachten

- Eiwitshift-discours en veranderende dieetvoorkeuren.
- Toenemende maatschappelijke aandacht voor dierenwelzijn.
- Publieke beeldvorming en sociale media.
- Groei van marktsegmentatie (vrije uitloop, bio, alternatieve concepten).

Kritische onzekerheden

- Evolutie van consumptievolume en segmentatie richting 2050.
- Bereidheid van consumenten om hogere standaarden te vergoeden.
- Mate van polarisatie en activisme in het publieke debat.
- Impact van maatschappelijke en administratieve druk op welzijn en opvolging.

Implicaties voor de landbouwvisie

Versterking van maatschappelijk draagvlak vraagt transparantie, dialoog en aantoonbare vooruitgang in dierenwelzijn en duurzaamheid, maar ook aandacht voor werkbaarheid, sociale veiligheid en het welzijn van ondernemers. Beleidskaders moeten ruimte laten voor diversiteit aan bedrijfsmodellen die inspelen op uiteenlopende maatschappelijke verwachtingen.

4. Technologische factoren – innovatie en biosecurity

Kernbevindingen

De sector beschikt over sterke knowhow in genetica, voederoptimalisatie, automatisering en diergezondheid. Technologie wordt gezien als hefboom om efficiëntie, emissiereductie en biosecurity te combineren. De aanpak van vogelgriep en antibioticagebruik werd aangehaald als voorbeeld van sectorbrede inspanningen.

Tegelijk is er besef dat technologische optimalisatie alleen niet volstaat. Investerings zijn kapitaalintensief en vereisen voorspelbare beleidskaders. Bovendien werd gewezen op het belang van kennisoverdracht en toegankelijkheid van innovatie voor bedrijven van verschillende schaal.

Drijvende krachten

- Digitalisering en automatisering.
- Innovatie in voederconversie en emissiebeperking.
- Biosecurity en vaccinatiebeleid.

Kritische onzekerheden

- Investerings toegang bij stijgende kapitaalkosten.
- Frequentie en impact van dierziekten.
- Maatschappelijke aanvaarding van hightech-systemen.

Implicaties voor de landbouwvisie

Innovatiebeleid moet technologische ontwikkeling ondersteunen én toegankelijk houden voor diverse bedrijfsmodellen. Rechtszekerheid blijft cruciaal om lock-ins te vermijden.

5. Ecologische factoren – emissies, kringlopen en ruimtegebruik

Kernbevindingen

Klimaat- en stikstofdoelstellingen bepalen in sterke mate het toekomstig speelveld. De sector benadrukt haar sterke voederconversie en relatieve efficiëntie per kg product, maar erkent tegelijk dat cumulatieve emissies en ruimtelijke impact maatschappelijk bepalend worden.

De combinatie van strengere dierenwelzijnsnormen met emissiebeperkingen werd als spanningsveld benoemd. Daarnaast kwam het belang van kringloopdenken naar voren: optimalisatie van reststromen, reductie van inputafhankelijkheid en afstemming op beschikbare ruimte en hulpbronnen.

Drijvende krachten

- Klimaat- en stikstofbeleid.
- Emissiereductieverplichtingen.
- Toenemende ruimtedruk.

Kritische onzekerheden

- Combinatie van dierenwelzijns- en emissienormen.
- Beschikbaarheid van alternatieve voedergrondstoffen.
- Schaalbaarheid van kringloop- en lage-inputmodellen.

Implicaties voor de landbouwvisie

Integrale benadering van emissies, dierenwelzijn en ruimtegebruik is noodzakelijk. Transitiepaden moeten technisch haalbaar én economisch leefbaar blijven.

6. Politiek-juridische factoren – rechtszekerheid en beleidscoherentie

Kernbevindingen

Rechtszekerheid rond vergunningen, stikstof en dierenwelzijn werd als cruciale randvoorwaarde benoemd. Ondernemers ervaren onzekerheid over toekomstige beleidsverstrengingen, wat investeringsbeslissingen bemoeilijkt.

Daarnaast werd gewezen op de nood aan Europese harmonisatie om concurrentievervalsing te vermijden. Beleidscoherentie tussen klimaat-, milieu-, dierenwelzijns- en landbouwdoelstellingen is noodzakelijk om tegenstrijdige prikkels te vermijden.

Drijvende krachten

- Europese regelgeving.
- Nationale stikstof- en klimaatkaders.
- Toenemende administratieve lasten.

Kritische onzekerheden

- Stabiliteit van vergunningenkaders richting 2050.
- Europese harmonisatie van productienormen.
- Samenhang tussen verschillende beleidsdomeinen.

Implicaties voor de landbouwvisie

Langetermijnzekerheid en beleidscoherentie vormen het fundament voor ondernemersvertrouwen en duurzame investeringen.

Geïntegreerde slotbeschouwing – spanningsvelden en richting

De collectieve reflectie bracht een aantal structurele spanningsvelden scherp in beeld. Deze spanningsvelden zijn richtinggevend voor de toekomst van de Vlaamse pluimveesector richting 2050.

- **Efficiëntie en schaal versus differentiatie en segmentatie**
De sector beschikt over sterke technische efficiëntie, maar ziet tegelijk nood aan marktsegmentatie (vrije uitloop, bio, trager groeiende rassen) om maatschappelijke verwachtingen en toegevoegde waarde te beantwoorden.
- **Technologische optimalisatie versus bredere systeeminnovatie**
Hightech-oplossingen verhogen productiviteit en biosecurity, terwijl bredere systeemkeuzes rond kringlopen, lagere inputafhankelijkheid en alternatieve houderijconcepten eveneens deel uitmaken van het toekomstdebat.
- **Relatieve eco-efficiëntie per kg product versus totale omgevingsimpact**
De sector scoort sterk per eenheid product, maar wordt geconfronteerd met ruimtelijke druk en cumulatieve emissies die maatschappelijk bepalend zijn.
- **Open internationale handel versus eerlijke concurrentievoorwaarden**
Export en internationale integratie blijven essentieel, maar vereisen een gelijk speelveld om hogere welzijns- en milieustandaarden economisch houdbaar te maken.
- **Familiale verankering versus kapitaalintensivering en ketenconcentratie**
Het familiale karakter geldt als sterkte, terwijl investeringsnoden en ketendynamiek de bedrijfsstructuur onder druk zetten.

Richting 2050 tekent zich geen uniform model af. De sector zal veerkrachtig zijn in de mate dat economische leefbaarheid, ecologische randvoorwaarden en maatschappelijke legitimiteit in samenhang worden benaderd, binnen een stabiel en coherent beleidskader dat ruimte laat voor diversiteit aan bedrijfsmodellen.